

סימן נו

ביאור ענין איסור פאה נוכרית

(מתוך דרשה בנושא, בהרחבה והסבר כל מה שנתבאר בשו"ת יצחק ירנן ת"ג חאה"ע

סימן א-ב)

בס"ד אדר התש"ס.

לבקשת רבים וכן שלימים, הנני לבאר חומר איסור חבישת הפאה נוכרית, לאשה נשואה, אשר לצערנו פשתה המספחת, ללא ידיעת חומר האיסור. ומכיון ששמעתי אומרים, שמי שמקילה, יש לה על מה שתסמוך, הנני להבהיר שאין שום חכם בעולם שיכול להתיר דבר כזה בשום פנים ואופן, וכמו שהתבטא כבר בזמנו הגאון באר שבע (בתשובה

סימן יח): " איך יעלה הדעת שיהיה מותר להראות עצמה כעוברת על דת משה. ולא עלה ולא יעלה על דעת בר אוריין להקל בזה". וע"ש. וגם ברור הדבר מאד בלשון הגמרא והראשונים כולם ללא יוצא מן הכלל לאיסור מוחלט, ולכן אעלה בקצרה בס"ד.

(א) פסק הרמב"ם (בפכ"ד מהלכות אישות הי"א והי"ב): "ואלו הן הדברים שאם עשתה אחד מהן עברה על דת משה, יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי וכו'. ואיזו היא דת יהודית, הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל, ואלו הן שאם עשתה אחד מהן עברה על דת יהודית, יוצאה לשוק או למבוי מפולש, וראשה פרוע, ואין עליה רדיד ככל הנשים, אע"פ ששערה מכוסה במטפחת. עכ"ל. עין רואה שחוץ מהאיסור לצאת לרחוב עם שער גלוי, יש עוד איסור לצאת לרחוב עם ראש פרוע, "אפילו ששערה מכוסה במטפחת", והרמב"ם מסביר מדין דת משה יש איסור לצאת לרחוב עם שער גלוי, ומדין דת יהודית יש איסור לצאת לרחוב עם ראש פרוע אפילו ששערה מכוסה במטפחת !!

ומעתה אם אפילו השערות מכוסות, יש עדיין קפיда בצניעות בנות ישראל שתכסה את ראשה, כדי שלא תיראה ראש פרוע. נמצא, שאם כאשר שערותיה ממש, מכוסות, יש עדיין קפיда מטעם ראש פרוע, מי שיוצא בראש פרוע ששערותיה מגולות לא כ"ש וק"ו שעדיין יש קפיда לאיסור יוצאת בראש פרוע.

הרי שהרמב"ם מסביר לנו שני איסורים, האחד, לצאת לשוק, דהיינו להיראות בשוק, עם שער ראשה גלוי. והשני, לצאת לשוק, דהיינו להיראות בשוק, עם ראש פרוע, אפילו ששערה מכוסה במטפחת. והראשון משום דת משה והוא יותר חמור לפי שהוא מדין תורה, והשני משום דת יהודית והוא איסור נוסף משום צניעות. דהיינו תוספת צניעות על הראשון, והוא הרדיד שנותנת האשה על ראשה, אפילו ששער ראשה מכוסה. ועתה שים לב, שהדבר פשוט, שאפילו ששער ראשה מכוסה במטפחת, ואין בה משום איסור שער באשה ערוזה (האמור בגמרא ברכות כד.), לפי שהוא מכוסה. בכל זאת חז"ל קבעו בתוספת משום דת יהודית, להוסיף צניעות על צניעותה של בת ישראל, ואסרו לצאת עם ראש פרוע שאין עליה רדיד ככל הנשים, אפילו ששערה מכוסה במטפחת.

ואם יטען הטוען, שכל האיסור הוא, בגילוי שער ראשה דווקא, אבל כשזה לא שער ראשה, יהיה מותר, כמו הפאה. לזה יענו לו, שלכאורה נראה שאינו דת משה ממש, אלא האיסור הוא רק משום דת יהודית שיש

עדיין איסור לצאת לשוק, עם ראש פרוע, כי שער פאה הגלויה, זה ראש פרוע. ובפאה נכרית גלויה האיסור כפול ומכופל, לפי שהוא אסור מקל וחומר, ומה אם כששער ראשה מכוסה במטפחת, עדיין יש איסור לצאת בלי רדיד שמכסה למעלה מראשה, ואם יוצאת כך בכיסוי שיערה ובגילוי למעלה מהראש שנראה שיערה מכוסה, קוראים לזה חז"ל, ראשה פרוע, והוא פלא לכאורה, אבל זו תקנת חז"ל בדת יהודית. אז אם כן, כאשר שער הראש מגולה לגמרי בפאה נוכרית, ויוצאת כך, לא ב"ש שנקרא ראשה פרוע? והדברים ברורים.

ובאמת שהוא כ"ש וק"ו, ומה כשהשער עצמו לא מגולה, אלא מכוסה במטפחת, אפילו שבכל זאת עדיין יש כאן איזה צד של צניעות שסוף סוף ששער ראש האשה מכוסה, ואפילו הכי קראו לו ראש פרוע. אז כאשר השער של הפאה גלוי ונראה לעין כל, ולא ניכר בכלל ששער ראשה מכוסה, לא כ"ש וק"ו שייקרא ראש פרוע ואסור לצאת כך בשוק, ואפילו ידחה הדוחה שמכיון שהיום דת יהודית של ראשה פרוע אינו נוהג, מכל מקום ענין זה אינו צנוע כלל שרואים לעין כל שראשה פרוע, שהרי שער ראשה גלוי לעיני כל, והוא בודאי אסור מחמת חוסר צניעות. וזה פשוט לכל מודה על אמת.

(ב) ואם שוב יטען הטוען חזור ושוב, לפי שהדוחה דוחה בקש, שמכל מקום היום לא נהגו בדת יהודית זו של רדיד, וממילא אין חיוב לכסות למעלה מהראש, וממילא אולי בפאה גלויה שאינו שער ראשה ממש, אין בה איסור דת משה ממש, זולתי משום צניעות נוספת. לזה יענו לו שתי תשובות, ואחת חמורה מחברתה.

אבל הסכת ושמע, באימה ויראה,

וקבל את האמת ממי שאמרה.

הא' - חובת הצניעות, קבעו חז"ל במשנה, דהיינו מתקנת רבותינו התנאים, ואי אפשר, ולא קל לבטל מנהג זה במחי יד. ומה שראינו שהעלימו עין בימינו כמו שביארנו בשו"ת יצחק ירנן ח"ג עמוד. זה אינו אומר, שמותר בקום ועשה לעבור חלילה, בשאט נפש, על כל האמור בדת יהודית. וממילא הטענה לא מתחילה.

הב' - הנה באמת כאשר נתבונן באיסור גילוי השער באשה, רואים אנחנו שהטעם של האיסור, הוא משום איסור ערווה, ולכן יש לכסות את השער משום צניעות (כמו יתר חלקי גופה האסורים בגילוי, שהאיסור הוא לכולי עלמא ללא פקפוק, משום פירצה בחומת הצניעות). והנה

כאשר חז"ל הוסיפו לו עוד מעטה וכיסוי נוסף משום צניעות, הוא בעצם חומה על חומה. ומוכח להדיא שטעם הצניעות הוא ברור, וכל הטעם הוא לחזק את חומת הצניעות. וזה ברור.

ולכן, גם אם כיום נמנע מאתנו לעשות התוספת של חומת צניעות השניה, שהיא דת יהודית. הנה בודאי הגמור שעל החומה הראשונה נמסור עצמנו עליה לפי שהוא דת משה. וממילא כאשר אשה יוצאת בפאה גלויה שאינו שער, שאין בו משום איסור ערווה. עדיין ישנו האיסור של דת משה, לפי שאיסור גילוי ערווה משום צניעות, והיא חומת הצניעות הראשונה. ובודאי שכשיוצאת עם פאה גלויה, הרי נראה לעין כל, ראש עם שערות מגולה, ובודאי שהוא ביטול חומת הצניעות הראשונה, וכן לא ייעשה.

ג) נמצא דלא מבעיא שיש איסור בפאה משום דת יהודית, אלא גם משום דת משה עדיין האיסור קיים. שהרי לא יתכן שביציאה לשוק עם שער ראש בפאה גלויה, יהיה מותר חרף האיסור של דת יהודית, שהרי כל תוספת האיסור של דת יהודית הוא להוסיף על הצניעות, ולהוסיף יותר על הכיסוי שהאשה מתכסה ולא מתגלה, והוא משום תוספת צניעות. וכיצד יהיה מותר לצאת בראש עם שער פאה מגולה. וגם אם תאמר שלא נהגו בחלק מדת יהודית, עדיין קיימת גם טענת הצניעות מדת משה, שהרי יוצאת עם שער ראש בגילוי, שהרי השער אינו מכוסה, ומה לי שער או שער פאה, הרי מול עינינו אשה בגילוי שער ראש שאינו מכוסה, דהיינו שרואים מול עינינו שחומת הצניעות הראשונה איננה. ואם חז"ל הוסיפו עוד צניעות בחומה שניה, שלא תיראה בראש פרוע, ממילא ברור הדבר, שכאשר יוצאת עם פאה בשער ראש מגולה וראשה פרוע, עוברת גם על דת משה וגם דת יהודית, גם יחד. שזה ברור שראשה פרוע, שהרי האשה עם פאה בשער מגולה, שהוא ראש פרוע. ולא יתכן שכאשר לא ינהגו עוד במנהג הנוסף, של תוספת צניעות, שהיא בעצם חומה על חומה. צניעות על צניעות. יהיה מותר לצאת בשער ראש מגולה לחלוטין, שהוא ניפוץ שתי חומות הצניעות לגמרי מכל וכל, לא כיסוי שער הראש, ולא כיסוי למעלה מהראש. שכן לא יתכן לעשות.

*

ומה ששמעתי טענות של ייאוש ללא דעת, כגון: מי אמר שאיסור דת יהודית הוא משום צניעות? - לזה אשיבם בס"ד מלשון הקדש של המאירי (בכתובות עב:): "ואחר כך פירש פרטים שבדת יהודית וכלם עינינו של צניעות ומתוך שהם דברים של פריצות ויוצאים מהם

דרכים ושבילים לזנות [בר מינן] וכו' ". עכ"ל. והחי יתן אל לבו, שלא יתכן לבטל דת יהודית שהוא חומת הצניעות השניה כדי לבטל ולמנוע זנות מבנות ישראל, ודיינו שנמנע מאתנו ללכת עם רדיד מעל הראש, אבל לומר שהיום חלילה בטל דת יהודית. חלילה לומר כן. ויש להוכיח מהגמרא (כתובות עב:) שגם היא סוברת בבירור שגילוי הראש הוא פרצה חמורה בצניעות, ואיסור הפאה הוא מקל וחומר, הנה כאשר המשנה אמרה, מה זה דת משה, שיוצאת עם שער ראשה גלוי, הוסיפה, דת יהודית שיוצאת וראשה פרוע, ועל זה צווחה הגמרא, ראשה פרוע, דאורייתא היא, ואפילו שתירצה הגמרא שמדובר ששערה מכוסה אלא שהיא בלי רדיד מעל הראש, מכל מקום ראינו שהמשנה קוראת לאשה שיוצאת עם כיסוי שיער ורק מגולה מעל ראשה: "ראשה פרוע". ואני שואל, מה היתה אומרת המשנה כשתראה אשה יוצאת עם שער פאה גלויה לגמרי בלי רדיד: לא דאורייתא כפולה? שהרי הפירצה בצניעות, והגילוי הוא כפול, גם השער על הראש גלוי לעין כל, וגם אינה מכוסה ברדיד, ואפילו אם תוריד רדיד, עדיין יש חובה לקיים את החומה של הצניעות הראשונה בדת משה.

לכן חזרנו על כל הצדדים, ולא מצאנו שום היתר כלל וכלל, ללבוש פאה נוכרית לאשה נשואה, שחייבת בכיסוי ראשה הראוי על פי התורה.

סימן נו

אם צריך שני כוסות אחד לברכת אירוסין ואחד לשבע ברכות

(בקצרה מתוך קלטת דרשה בניסן התש"ן)

שתי שאלות כאחת: מאת רב מסדר קידושין באשקלון, מטעם הרבנות הראשית: מנהגנו מאז ומתמיד שבברכות הנישואין והאירוסין לוקחים שני כוסות לברכת בורא פרי הגפן. האם זה נכון, או מספיק כוס אחד? וזאת שנית אם חייב החזן המברך לטעום מהיין או מספיק שהחתן והכלה יטעמו?—

התשובה: א- אמת נכון הדבר לעשות כן, לקחת שני כוסות לשני הדברים, דהיינו לכל אחד בנפרד, לא מבעיא בברכות אירוסין ונישואין,